

# **ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО**

УДК 636.5.082.2

## **ОСОБЛИВОСТІ ЕКСТЕР'ЄРУ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ГОСПОДАРЬКО КОРИСТНИМИ ОЗНАКАМИ ГУСЕЙ**

**В.В.ДЄБРОВ – к. с.-г. н., доцент, Херсонський ДАУ**

Подальша інтенсифікація виробництва продукції птахівництва викликає необхідність більш широкого впровадження в практику цілеспрямованої селекції за обмеженою кількістю ознак.

При порівнянні різних селекційних програм деякі дослідники (З.С. Никоро, 1968; Е.А. Дуюнов, 1972; В.Л. Петухов, 1989) встановили, що найефективнішою є селекція за індексами. Індексна селекція ґрунтується на об'єднанні кількох показників, які необхідно поліпшувати як один загальний. Він дає узагальнюючу оцінку тварини, тому за індексною селекції відбирають не окремі ознаки, а організми, які являють собою цілісну систему взаємозв'язаних ознак. Індекси широко використовують в селекції, але зміст їх і мета різні. Для характеристики вимірів і конституції в тваринництві і птахівництві використовують індекси будови тіла. Вони ґрунтуються на встановлених емпіричних залежностях між окремими показниками, бальній оцінці, або оцінці, вираженій у процентах до середнього для популяції або групи показника.

Дослідження проведені в племптахопідприємстві “Чорнобаївське” Білозерського району Херсонської області на поголів'ї гусей п'яти порід та двох міжпородних поєднань. Для визначення міжпородних і вікових відмінностей в екстер'єрі і його особливостей в зв'язку з господарсько корисними ознаками визначали довжину тулуба, шиї, плесни, обхват грудей. Виміри проводили сантиметровою стрічкою за анатомічними точками. Індекс масивності визначали як співвідношення величин жива маса : довжина тулуба, індекс ейризомії – обхват грудей : довжина тулуба, індекс довгошийості – довжина шиї : довжина тулуба. Індекси будови тіла та їх зв'язок з живою масою гусей представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Індеси будови тіла та їх зв'язок з живою масою гусей

Порода, поєднання	Індеси			Коефіцієнт кореляції з індексом		
	масивності	ейризомії	довгоши-йості	масивності	ейри-зомії	довго-шийості
Велика сіра	129,01±4,48	1,184±0,29	0,611±0,03	0,926	-0,305	-0,612
Рейнська	*** 158,71±2,68	** 1,423±0,22	** 0,901±0,03	0,821	-0,468	-0,142
Кубанська	*** 101,11±4,39	1,198±0,31	* 0,585±0,05	0,911	0,542	-0,014
Горьковська	*** 105,90±1,53	** 1,193±0,26	* 0,763±0,03	0,356	-0,530	-0,829
Угорська С	*** 166,50±4,15	** 1,476±1,26	** 0,895±0,01	0,951	-0,169	0,046
Угорська В	*** 168,94±3,05	** 1,493±0,27	** 0,933±0,02	0,166	-0,071	0,111
Рейнська х кубанська	*** 155,85±3,43	** 1,404±0,19	** 0,956±0,02	0,896	0,175	0,146
Рейнська х (Р х К)	*** 152,67±4,36	** 1,293±0,24	** 0,745±0,02	0,918	-0,377	-0,175

Примітка: достовірно у відношенні до великої сірої при  
\* – P<0,05, \*\* – P<0,01, \*\*\* – P<0,001.

Індекс масивності найбільшим виявився у угорських ліній В та С (168,9; 166,5), а також рейнських (158,7) гусей, на рівні 155,8....129,0 – у дво- і трипородних поєднань та великих сірих, найменшим – у горьковських (105,9) і кубанських (101,1).

Найбільш розвинута передня частина тулуба, а відповідно і найбільше значення індексу ейризомії у ліній С та В угорської породи (1,493; 1,476), рейнських (1,423), двопородного поєднання рейнські х кубанські (1,404), найменше – у горьковської і кубанської порід (1,193; 1,198 відповідно).

Індекс довгошийості, як відомо, є показником породної приналежності і типу конституції. Найбільше значення цього показника у поєднання рейнські х кубанські (0,956), гусей лінії В угорської породи (0,933) та рейнської (0,901). Найменша довжина шиї у відношенні до довжини тулуба відмічається у кубанських і великих сірих гусей (0,585; 0,611).

Розраховані парні коефіцієнти кореляції живої маси гусей з індексами будови тіла свідчать про досить високий їх взаємозв'язок. Так, коефіцієнти кореляції з індексом масивності становив від 0,166 у гусей лінії В до 0,951 у лінії С угорської породи. Треба від-

мітити, що зв'язок живої маси з індексом масивності у всіх порівнювальних генотипів має позитивну направленість.

Індекс ейризомії на відміну від розглянутого вище індексу масивності має значно менший взаємозв'язок з живою масою гусей ( $r = -0,071 \dots +0,530$ ). До того ж у досліджуваних генотипів цей зв'язок має різну направленість: у кубанської породи і двопородних гібридів рейнські х кубанські він позитивний, у всіх інших – негативний.

Коефіцієнти кореляції живої маси з індексами довгошийості теж не мають постійного напрямку зв'язку і проявляються в широкому діапазоні. Загальною закономірністю взаємозв'язку живої маси з індексами будови тіла є те, що у більшості порід і поєднань він позитивний з індексом масивності і негативний з індексом ейризомії і довгошийості.

Отже, проведеними дослідженнями встановлено певну диференціацію вивчених генотипів в дорослому віці за індексами будови тіла, що відкриває перспективи добору особин з оптимальним їх значенням.

На наступному етапі вивчено вікові зміни індексів масивності, ейризомії і довгошийості гусенят помісей від поглинального схрещування рейнські х (рейнські х кубанські) у віковому аспекті за період від 10 до 360 діб (табл.2).

Одержані дані свідчать про постійне збільшення індексу масивності (від 17,3 до 103,7) за рахунок більш інтенсивного нарощування живої маси в співвідношенні жива маса : довжина тулуба.

Незначні зміни індексу ейризомії від 1,43 в 10-добовому до 1,32 в 60-добовому віці вказують на майже пропорційні зміни у всі вікові періоди обхвату грудей і довжини тулуба, до того ж у віці 60 діб інтенсивність росту тулуба дещо уповільнюється, а значення індексу зменшується до 1,32.

Аналогічно, незначні зміни спостерігаються у співвідношенні статей довжини шиї і довжини тулуба. Індекс довгошийості у всі вікові періоди має значення 0,46...0,54.

З метою вивчення зв'язків живої маси з індексами будови тіла гусей за періодами росту нами проведений кореляційний аналіз. Встановлено, що з індексом масивності дана ознака має високі і позитивні зв'язки у всі вікові періоди, проте спостерігається поступове його зменшення з 0,9553 в 10 до 0,5791 в 60 і 0,5957 – в 360 діб.

Таблиця 2 - Вікові зміни індексів будови та їх зв'язок з живою масою гусей (поєднання Р х (Р х К))

Вік, днів	Індекси			Коефіцієнт кореляції з індексом		
	масивності	ейризомії	довгоши- йості	масив- ності	ейризо- мії	довго- шийості
10	17,3±0,81	1,43±0,32	0,48±0,024	0,9553	-0,2256	-0,3094
20	33,1±0,96	1,44±0,42	0,43±0,027	0,8291	-0,4262	-0,2915
30	43,4±1,26	1,41±0,36	0,54±0,023	0,6715	-0,5687	0,1946
40	68,3±1,31	1,42±0,29	0,51±0,032	0,4311	-0,4575	-0,5441
50	93,7±3,49	1,44±0,35	0,50±0,029	0,5791	0,0887	-0,0606
60	103,7±3,63	1,32±0,37	0,46±0,026	0,5957	-0,4015	-0,0807
360	152,6±1,89	1,29±0,41	0,74±0,031	0,4118	-0,3135	-0,0621

З індексом ейризомії до 40-добового віку коефіцієнти кореляції від'ємний і не високий ( $r=-0,2256\dots-0,4575$ ), в 60 діб – позитивний ( $r=0,0887$ ), однак в 360 діб – знову від'ємний.

Певні закономірності встановлені і за кореляційним зв'язком живої маси з індексом довгошийості, однак як і за попередніми даними (див. табл.1) показники невисокі і мають перемінне значення.

Таким чином, проведені дослідження за індексом будови тіла гусей показали, що породи і поєднання не неоднорідні як за мірними ознаками, так і за їх установленим співвідношенням (індексами). Використання індексів в селекційно-племінній роботі дає змогу вибрати особини не тільки з кращим розвитком кожної ознаки окремо, а організми, де вони поєднуються в цілісну систему, при цьому недостатній розвиток однієї ознаки компенсуються більшим розвитком іншої.